

Wyrok z dnia 12 maja 1998 r.

II UKN 44/98

Obowiązek udzielenia urlopu wychowawczego obciąża tylko pracodawcę, a nie organ rentowy, choćby przejął on obowiązek wypłaty zasiłku wychowawczego zlikwidowanego pracodawcy (§ 22 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych, Dz.U. Nr 60, poz. 277).

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 maja 1998 r. sprawy z wniosku Małgorzaty S.-K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o wypłatę zasiłku wychowawczego, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 30 października 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł. decyzją z dnia 14 stycznia 1997 r. odmówił Małgorzacie S.-K. prawa do zasiłku wychowawczego za okres od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 1997 r.

Wnioskodawczynie zaskarżyła decyzję organu rentowego do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi. Domagała się zmiany decyzji i przyznania oraz wypłaty zasiłku wychowawczego na bieżąco a nadto zasądzenia zaległych zasiłków do dnia 19 kwietnia 1998 r. Wnosiła też o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ekwiwalentu za nie wykorzystane urlopy za lata 1992 - 1998. Żądała także przywrócenia terminu do wniesienia wniosku o sprostowanie świadectwa pracy wystawionego przez „M.” oraz dokonania tego sprostowania przez

wpisanie okresu zatrudnienia od dnia 1 października 1989 r. do 21 listopada 1998 r. a także przedłużenia przez „M.” urlopu wychowawczego do dnia 21 kwietnia 1998 r. Roszczenie o ekwiwalenty za urlop wypoczynkowy i sprostowanie świadectwa pracy wnioskodawczyni cofnęła na rozprawie, ograniczając swoje żądanie do zasiłku wychowawczego.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 7 kwietnia 1997 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Małgorzacie S.-K. prawo do zasiłku wychowawczego za okres od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 1997 r., w pozostałej części odrzucił odwołanie. W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że skoro organ rentowy przejął obowiązki zlikwidowanego zakładu pracy, to w wypadku złożenia przez wnioskodawczynię wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego powinien jej tego urlopu udzielać. Wnioskodawczyni udzielono urlopu wychowawczego od dnia 21 kwietnia 1992 r. i powinna była otrzymać ten urlop zgodnie z przepisem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych (Dz. U. Nr 60, poz. 277).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżył powyższy wyrok apelacją. Wniósł o jego zmianę i oddalenie odwołania. W apelacji podano zarzut naruszenia prawa materialnego - rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów wychowawczych.

Wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 30 października 1997 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawczyni. Sąd ten uznał za słuszne zastosowanie w sprawie § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. Sąd Apelacyjny przyjął, że Małgorzata S.-K. korzystała z urlopu wychowawczego do 31 grudnia 1996 r. i do tej daty przysługiwał jej zasiłek wychowawczy na zasadach dotychczasowych.

Powyższy wyrok wnioskodawczyni zaskarżyła kasacją. Kasacja zawierała zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - § 22 ust. 2 pkt 2 wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów oraz przepisów prawa procesowego. Pełnomocnik wnioskodawczyni domagał się w związku z przytoczonymi zarzutami uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja nie ma uzasadnionych podstaw. Pracodawca „M.” udzielił wnioskodawczyni urlopu wychowawczego do dnia 31 grudnia 1996 r. Zasiłek wychowawczy początkowo wypłacany przez pracodawcę, był następnie, na mocy § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (jednolity tekst: Dz. U. z 1990 r. Nr 76, poz. 454 ze zm.) wypłacony przez organ rentowy. W dniu 31 marca 1996 r. umowa o pracę z wnioskodawczynią została rozwiązana z powodu likwidacji zakładu pracy. Wnioskodawczyni w dniu 17 grudnia 1996 r. zwróciła się do organu rentowego o udzielenie urlopu wychowawczego i wypłatę zasiłku do dnia 31 grudnia 1997 r.

Sąd Apelacyjny zgodnie z treścią § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych (Dz. U. Nr 60, poz. 277 ze zm.) przyjął, że z mocy ust. 2 pkt 1 tego przepisu, rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie urlopów wychowawczych z dnia 17 lipca 1981 r. utraciło moc. Kwestię wypłaty zasiłku wychowawczego pracownikom, z którymi umowa o pracę została rozwiązana z przyczyn dotyczących pracodawcy w czasie urlopu wychowawczego, przed dniem wejścia w życie rozporządzenia z 28 maja 1996 r., reguluje § 22 ust. 2. Przepis ten stanowi, że zasady udzielania urlopu wychowawczego oraz prawa i obowiązki z nim związane stosuje się do tych pracowników nadal - po upływie okresu na jaki został udzielony urlop. Z przepisu tego, który odwołuje się tylko do tych pracowników, którym pracodawca udzielił urlopu w czasie trwania stosunku pracy wynika, że prawo udzielania urlopu wychowawczego przysługuje wyłącznie pracodawcy, a nie organowi rentowemu (§ 3 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych). Organ rentowy w określonych w rozporządzeniu o urlopach i zasiłkach wychowawczych warunkach przejmuje jedynie obowiązek wypłaty zasiłku wychowawczego do czasu, na jaki urlop został udzielony przez pracodawcę. Sąd pierwszej instancji, który uznał, że prawo do udzielenia urlopu wychowawczego przysługuje organowi rentowemu naruszył § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. Sąd Apelacyjny zmieniając ten wyrok dokonał prawidłowej wykładni przepisów omawianego rozporządzenia.

Nie są trafne zarzuty dotyczące naruszenia przepisów rozporządzenia o urlopach wychowawczych przytoczone w kasacji. Wnoszący kasację, zarzut naruszenia prawa materialnego - § 22 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych uzasadnia tym, że zas-

karżone orzeczenie nie zostało oparte na przepisach rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie urlopów wychowawczych z dnia 17 lipca 1981 r.

Zarzut ten trudno podzielić. W chwili wydawania przez organ rentowy decyzji będącej przedmiotem sporu, rozporządzenie to utraciło już moc obowiązującą - § 23 rozporządzenia z dnia 28 maja 1996 r. Wyjątki dotyczące dalszego stosowania przepisów uchylonego rozporządzenia są zawarte w § 2 ust. 2-5 rozporządzenia z dnia 28 maja 1996 r.

Ubocznie Sąd Najwyższy zauważa, że również przepisy rozporządzenia z dnia 17 lipca 1981 r. prawo udzielania urlopu wychowawczego powierzały jedynie pracodawcy (§ 3). Jednoznaczna jest treść art. 40a ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 147 ze zm.). Przepis ten stanowi, że zasiłek wychowawczy przysługuje pracownikowi korzystającemu z urlopu wychowawczego. Skoro wnioskodawczyni przestała korzystać z urlopu wychowawczego z dniem 31 grudnia 1996 r., to z tą datą utraciła prawo do zasiłku wychowawczego. Potwierdza to również jednoznaczna treść § 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 26 maja 1996 r. Ten właśnie przepis prawidłowo zastosował Sąd Apelacyjny. W konsekwencji nie można też podzielić zawartego w kasacji zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania - art. 328 § 2 KPC - polegającego, jak to wynika z treści kasacji „na nieuwzględnieniu podstawy prawnej wyroku”. Podstawa ta została wyraźnie przytoczona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Nie można uwzględnić wywodów kasacji dotyczących traktowania urlopu wychowawczego jako równorzędnego okresowi zatrudnienia i wyprowadzania z tego dalszego istnienia uprawnień pracowniczych, w tym prawa do żądania urlopu wychowawczego.

Sąd Najwyższy zauważa, że od dnia 1 listopada 1991 r. obowiązuje ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), która okres urlopu wychowawczego traktuje jako okres nieskładkowy (art. 4 ust. 1 pkt 6), a tym samym nie jest to okres równorzędny z okresem zatrudnienia, niezależnie od wadliwości koncepcji wyprowadzającej z „równorzędności” dla celów emerytalno-rentowych „równorzędność” w prawach pracowniczych.

Brak jest również podstaw prawnych do zaakceptowania tej części uzasadnienia kasacji, w której zawarte jest kategoryczne twierdzenie, że przepis § 22 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia z dnia 28 maja 1996 r. „nakazuje stronie pozwanej jako pod-

miotowi przyjmującemu obowiązki zlikwidowanego zakładu pracy”, stosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. Wyprowadzenie z tego twierdzenia wniosku, że organ rentowy jest upoważniony do udzielania urlopu wychowawczego oraz do takich działań jakie rozporządzenie o urloпах wychowawczych przewiduje dla pracodawcy, jest wadliwe i sprzeczne z treścią § 22 rozporządzenia z dnia 28 maja 1996 r. Wbrew twierdzeniu kasacji ani ten przepis, ani jakikolwiek inny przepis z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, bądź prawa pracy w przypadku, gdy do rozwiązania stosunku pracy dochodzi z przyczyn leżących po stronie pracodawcy nie upoważnia organu rentowego do przyjęcia przymiotu pracodawcy łącznie z prawem do udzielenia urlopu wychowawczego. Uprawnienia tego nie można, jak to czyni wnoszący kasację, wywodzić a contrario, z braku takiego przepisu. Rozumowanie zaprezentowane w kasacji pozostaje w sprzeczności z omówionymi przepisami, które uprawnienie organu rentowego ograniczają do wypłaty zasiłku wychowawczego tylko w czasie trwania urlopu wychowawczego udzielonego przez pracodawcę.

Dlatego też Sąd Najwyższy na mocy art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

=====